

ISSA-st

ISSA pöörab tähelepanu iga lapse terviklikule arengule kõigis arenguvaldkondades. Alates ISSA loomisest 1999. aastal on organisatsioon märkimisväärselt suurenenud ning jaganud teadmisi ja vahendeid, et parandada väikeste laste arenguks vajalikke teenuste kvaliteeti ja toetada töötajaid Euroopas ja Kesk-Aasias koolieelsetes lasteasutustes, lastesõimedes, lasteaedades, laste päevahoius ja teistes asutustes, mis pakuvad teenuseid väikelastele ja nende peredele. Võrgustikuna töötades me kogume ja loome vahendeid, teeme uurimusi ja analüüsime laste arengut ja õppimist ning edastame tulemused oma kaastööliste, organisatsiooni liikmetele ja poliitikutele, et need aitaksid meie töö tulemusel tõhusalt praktikasse juurutada

LAPSEKESKNE DEMOKRAATLIK LASTEAED

Step by Step haridusprogramm

LAPSEKESKNE DEMOKRAATLIK LASTEAED

Step by Step haridusprogramm

Sisukord

Eessõna	xi
Tänu sõnad	xv
Sissejuhatus	1
I osa Kuidas väikesed lapsed arenevad ja õpivad	13
1. peatükk Tee alguses	14
Geenid ja keskkond	14
Kiindumus ja kohanemisvõime	16
Eneseregulatsioon	17
Soovitusi alushariduse õpetajatele	18
Tüüpiline areng ja variatsioonid	19
2. peatükk <i>Step by Step</i> programmi toetavad arengu- ja õppimisteooriad	21
Vanuse ja arenguastmete teooriad	22
Sotsiaalkultuurilised teooriad	25
Konstruktivism ja sotsiaalne konstruktivism	27
Teised peamised mõjutajad	28
Mängu tähtsus	31

II osa Koostöö perede ja kogukonnaga 35

3. peatükk Perede ja kogukonna pädevuse respektseerimine	37
Olulised uskumused perede kohta	38
Peredega koostöö võimalused	40
Pered kui otsuste tegijad	45
Koostöö kogukonnaga	47
4. peatükk Vastastikusel lugupidamisel põhinev suhtlemine	50
Vastastikusel lugupidamisel põhineva suhtlemise võtted	51
Ettevalmistus peredega suhtlemiseks	52
Pidev suhtlus lasteaia ja pere vahel	56
Ametlik suhtlemine peredega	59
Üleminek lasteaiast kooli	60
Konfidentsiaalsus	62
5. peatükk Perede ja kogukonna kaasamine	64
Kaasamise tähenduse laiendamine	65
Perede ja kogukonna liikmed lasteaias	67

III osa Kõigi laste arengut soodustav keskkond 83

6. peatükk Kaasav keskkond	86
Lugupidamisel põhinev keskkond	87
Kaasav ja mitmekülgne kogukond	91
Identiteedi arengu soodustamine ja stereotüüpide vältimine	94
Erinevustest, diskrimineerimisest ja sotsiaalsest õiglusest arusaamine	95

7. peatükk Demokraatlik kultuur	99
Rühmaruumi reeglite sisseseadmine koos lastega	100
Konflikti lahendamine ja leppimine	104
Positiivse käitumise soodustamine	105
Rutiinsed tegevused ja päevakava	111
8. peatükk Õpikeskkond	114
Õpikeskkonna kujundamine	115
Aktiivset õppimist edendav keskkond	118
Õuealad ja ümbruskond kui õpikeskkond	123
Keskkonna kohandamine erivajadusega lastele	125
IV osa Laste pädevuste arendamise võtted	129
9. peatükk Vaatlemine, dokumenteerimine ja reflekteerimine	132
Mida tähendab hindamine alushariduses?	133
Vaatlemine	133
Dokumenteeringimine ja vaatlustulemuste kirjapanek	135
Õppimise dokumenteerimine	142
Reflekteerimine	145
10. peatükk Paindlik planeerimine	148
Individualiseerimine ja diferentseerimine	149
Päevakava, lühi- ja pikaajalised plaanid	155
Õppekava lõimimine mängu kaudu	
õpikeskustes ja projektides	156
Õppekava sisu omandamine lõimitud õpitegevustes	163

11. peatükk Paindliku õpetamise võtted	165
Õppimine mängu kaudu	166
Kõrgema taseme mõtlemise soodustamine	170
Kriitiline mõtlemine	177
Koosõppimine	178

V osa Õpetaja professionaalne areng 181

12. peatükk Refleksioon professionaalses arengus	183
Mis on refleksioon?	184
Miks on vaja oma tööd reflekteerida?	185
Traditsioonilised professionaalse arengu võimalused	186
Refleksioon kui koostööine konstruktiivne protsess	187
ISSA pedagoogilise standardi kasutamine õpetaja töö reflekteerimisel	194
13. peatükk Õpetaja õpimapp ja tegevusuuring	197
Professionaalse arengu õpimapp	198
ISSA pedagoogilise standardi kasutamine õpimapi koostamisel	203
Õpimappide jagamine kolleegidega	204
Õpetaja tegevusuuring	204

VI osa Step by Step metoodika praktikas:
valdkondade põhipädevused
ja lõimitud õpikeskused 209

14. peatükk Keele- ja kirjaoskus	212
Lastega suhtlemise (kuulamine ja kõnelemine) tähtsus kirjaoskuse kujunemisel	214
Kuidas kirjaoskus areneb	215
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine kirjaoskuses	218
Kirjaoskuse keskuse loomine	223
Kuidas töötada lastega, kes õpivad rääkima uut keelt	225
Keele ja kirjaoskuse lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	227
15. peatükk Matemaatika	232
Kuidas matemaatilised oskused arenevad	233
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine matemaatikas	235
Matemaatikakeskuse loomine	239
Matemaatika lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	242
Perede ja kogukonna kaasamine laste matemaatiliste oskuste arendamisse	245
16. peatükk Kodaniku- ja kultuuripädevused sotsiaalse loovmängu kaudu	246
Mis on sotsiaalne loovmäng?	247
Kuidas sotsiaalne loovmäng areneb	248
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine loovmängus	250

Loovmängu keskuse/piirkonna kujundamine	254
Loovmängu lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	257
Perede ja kogukonna kaasamine laste kodaniku- ja kultuuripädevuse arendamisse	260
17. peatükk Teadus	262
Kuidas teadusalased pädevused arenevad	263
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine teaduses	263
Teadus meie ümber	266
Teadusliku avastuskeskuse loomine	267
Teaduse lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	269
Perede ja kogukonna kaasamine laste teaduse arendamisse	274
18. peatükk Kunst	276
Kuidas kunstipädevused arenevad	277
Kujutav kunst	278
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine kunstis	278
Kunstikeskuse loomine	283
Kunsti (kujutava kunsti) lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	284
Muusika	287
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine muusikas	288
Muusika lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	291
Loov liikumine	293
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine loovas liikumises	293

Loova liikumise lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	296
Perede ja kogukonna kaasamine laste kunsti arendamisse	299
19. peatükk Tehnoloogia	300
Probleemid tehnoloogia ja interaktiivsete vahenditega	301
Soovitused tehnoloogia ja interaktiivse meedia kasutamisel varase lapseea programmides	302
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine tehnoloogias	303
Tehnoloogia lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	305
Perede ja kogukonna kaasamine laste arendamisse tehnoloogia alal	310
20. peatükk Laste kehaline arendamine õues (või spordisaalis)	311
Laste kehalise arengu ja huvi vaatlemine õues	312
Laste õpetamine keskkonnast hoolima	313
Õuemänguala kujundamine ja kasutamine	314
Tähelepanekuid seoses õuemänguga	319
Liikumismängude piirkonna kujundamine ja kasutamine siseruumis	320
Ühised mängud võistluse asemel	321
Laste ohutuse tagamine	322
Õuemängu lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	323
Perede ja kogukonna kaasamine laste kehalisse arendamisse	327

21. peatükk Teised lõimitud keskused: klotsid ja liiv/vesi	328
Klotsikeskus	329
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine klotsimängus	330
Klotsikeskuse loomine	334
Klotsimängu lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	336
Liiva- ja veekeskus	339
Laste huvi, õppimise ja arengu toetamine liiva- ja veemängus	339
Liiva- ja veekeskuse loomine	341
Liiva- ja veekeskuse mängu lõimimine arenguvaldkondade ja teiste õpivaldkondadega	342
Kasutatud kirjandus	345

Lisad	355
Lisa 1 Küsitlusleht pereliikmete osalemise kohta	356
Lisa 2 Ülevaade rutiinsetest tegevustest	358
Lisa 3 Loetelu tegevustest, mis toetavad kultuurilisi erinevusi ja kultuuripädevust füüsilises keskkonnas	361
Lisa 4 ISSA metoodilised materjalid	364
Lisa 5 Keele- ja kirjaoskuse keskuse materjalid	366
Lisa 6 Matemaatika/lauamängu keskuse materjalid	368
Lisa 7 Sotsiaalse loovmängu teemad	370
Lisa 8 Teaduskeskuse materjalid	371
Lisa 9 Kunstikeskuse materjalid	374
Lisa 10 Liiva- ja veekeskuse materjalid	376

Sissejuhatus

Raamatu eesmärk

Alushariduse õpetajatena anname oma panuse laste edukaks eluks vajaliku vundamendi loomisele. Väikeste laste õpetamine ja nende eest hoolitsemine on suur vastutus, väljakutse ja pühendumus, mis võib olla ka äärmiselt suurt rahuldust pakkuv. Mida rohkem me juurutame protsesse, mis laiendavad laste osalust nende arendamises ja õppimises, seda suuremat rahuldust me sellest tööst saame. Me võime aidata luua maailma, kus lapsed saavutavad oma täieliku potentsiaali ja kasvavad õnnelikeks ja terveteks täiskasvanuteks, kes on nii vaimselt kui sotsiaalselt valmis vastu võtma väljakutseid ja rõõme eesootavas keerulises maailmas.

Selle raamatu eesmärk on aidata meil jõuda selleni, mida me soovime lastele, töötades sellisel viisil, mis on rõõmus ja edukas lastele ja meile endale. Raamatus uuritakse, kuidas rajada perede ja kogukonnaga koostöösuhteid, mis muudavad meie töö kergemaks ja palju meeldivamaks. See raamat annab juhtnööre, kuidas luua programmi või rühmaruumi, mis järgib *Step by Step* alushariduse käsitusviisi. See lähenemine tõstab lapsed ja nende pered pedagoogilise protsessi keskmesse, kasutab demokraatlikke meetodeid ja protseduure ning propageerib tõenduspõhiseid ja kvaliteetseid õpetamistavasid, mis soodustavad väikeste laste arengut ja õppimist. Raamat tutvustab ka teiste tuntud lapsekesksete alusharidusprogrammide parimaid praktikaid, et inspireerida neid, kes juba järgivad *Step by Step* (Eestis Hea Algu) programmi, katsetama strateegiaid oma praktiliste kogemuste täiendamiseks.

See käsiraamat on mõeldud alushariduse õpetajatele ja koolieelse lasteaiaasutuse personalile – psühholoogidele, metoodikutele, terapeutidele ja õpetaja assistentidele jt – kes töötavad 3–5- või 6-aastaste lastega. Seda raamatut saavad kasutada ka õpetajakoolitust ja täiendkoolitusi pakkuvad asutused, kui keskenduvad pädevustele, mis on olulised nii tulevastele kui juba praktiseerivatele õpetajatele.